

مدیریت و سازمان در منظومه فکری حکیم فارابی

محمد مهدی پرهیزگار^۱، سید وحید سعادت^۲

۱- دانشیار گروه مدیریت بازرگانی دانشگاه پیام نور

۲- دانشجوی دکتری سیاستگذاری بازرگانی دانشگاه پیام نور

چکیده

تأثیر فارابی به قدری شگرف است که شاید بتوان گفت او و اندیشه‌های او بود که توانست زمینه را برای شکوفایی تمدن اسلامی فراهم سازد. دانشمندان و فیلسوفانی هم تراز با فارابی و یا حتی عالم تر از او با فاصله زمانی اندکی از فارابی در جهان اسلام ظهور کردند اما هیچ یک نتوانستند تأثیری را که او در فلسفه و منطق اسلامی گذاشته است، از خود به جا بگذارند. بدون تردید نظام فلسفی فارابی تأثیر شگرفی در فیلسوفان بعد از وی داشته و به جرات می‌توان گفت که هیچ اندیشه فلسفی‌ای را در حوزه جهان اسلام نمی‌توان یافت که متأثر از فارابی نبوده باشد. از منظر تولید علم دینی که دغدغه اندیشمندان معاصر مسلمان علی‌الخصوص پس از انقلاب اسلامی در کشور ایران می‌باشد تبیین آرا و اندیشه‌های فارابی می‌تواند پایه‌های مناسبی برای "تولید علم اسلامی" به دست دهد. از این منظر برای دست یافتن به دغدغه امروز پس از انقلاب اسلامی میان اندیشوران مسلمان یعنی طراحی "مدیریت اسلامی" می‌توان با تبیین آرای مدیریتی آن حکیم را البته با اقتضائات دوره تاریخی گذشته در سه کتاب سیاسی وی همچون «آراء اهل المدینه الفاضله» «کتاب السیاسة» و «السیاسات المدنیة» و نظریاتش را در موضوع جامعه‌شناسی (تأثیرگذار در علم مدیریت) از «نظریه مدینه فاضله» او بدست آورده و به استخراج پایه‌ها و قواعد فکری و معرفتی شیوه اداره و سازماندهی نظامات اجتماعی تمدن قدیم اسلامی برای طراحی تمدن نوین اسلامی با توجه توسعه دانش و فناوریهای روز و تغییرات فرهنگی صورت گرفته با توجه به مقتضیات مکانی کشور و نیز تدوین چارچوب نوین تولید دانش اسلامی بر اساس مقتضیات زمانی عصر جدید و انباشت ایجاد شده از دانش بشری پس از تمدن اسلامی به همراه استفاده از ابزارهای بومی سازی فارابی برای فلسفه یونانی برای فلسفه‌های نوین غربی پرداخت.

واژگان کلیدی: مدیریت، سازمان، فارابی، مدینه فاضله، حکمت اسلامی